Castelsardo

Autor:
Data de publicació: 18-10-2022

Va ser, amb un breu parèntesi, la seu del Doria a Sardenya durant les diverses lluites per la possessió de l'illa que van provocar l'esgotament de totes les forces del camp. Començant pels Doria, passant pels Jutges d'Arborea de la família Cappai de Baux, tant és així que l'esposa de Brancaleone Doria, Eleonora D'Arborea, hi va viure durant anys, fins que els catalans, van sortir victoriosos dels últims conflictes, però després d'haver pagat un alt preu en termes de vides, diners i temps. Castelsardo va ser l'última ciutat de l'illa que va ser incorporada pel Regne Català de Sardenya, el 1448, el mateix any en què va rebre el nom de Ciutat Reial.

Salta a la navegacióAnar a la cerca

Municipi de Castelsardo

(CA) Castelsardo
(SDC) Castheddu Sardhu, Calteddu

Localització

Estat
Itàlia

Regió
Sardenya

Província
Sassari

Administració

Alcalde
Antonio Maria Capula (llista cívica) del 17-6-2019

Territori

Coordenades
40°54?52"N 8°42?46"E
Coordenades: 40°54?52"N 8°42?46"E (Mapa)

Altitud
114 m s.l.

Superfície
43,34 km²

Habitants
5 904[1] (30-6-2019)

Densitat
136,23 hab./km²

Fraccions
Lu Bagnu, Multeddu, San Giovanni, Terra Bianca

Municipis limítrofs
Sedini, Sorso, Tergu, Valledoria

Altres informacions

Codi postal
07031

Prefix
079

Zona horària
UTC+1

Codi ISTAT
090023

Codi cadastral
C272

Plat
Ss

Cl sísmic.
Zona 4 (sismicitat molt baixa)[2]

Nom dels habitants
(CA) castellanesi
(SDC) casthiddani
(var. loc. Caltiddani)

Client
Sant Antoni Abat

Vacances
Gener 17

Cartografia

Castelsardo - Itàlia

Situació del municipi de Castelsardo a la província de Sàsser

Web institucional

Editar dades a Wikidata · Manual

Castelsardo, de vegades Castel Sardo,[3] (Castheddu Sardhu a Sàsser, Calteddu en el dialecte local en castellà, Casteddu Sardu en sard) és un municipi italià de 5 904 habitants, que forma part de la xarxa metropolitana de Sardenya del Nord, a la província de Sàsser a Sardenya.

La ciutat està inclosa en diverses xarxes, incloent "Els pobles més bonics d'Itàlia", "Les Plus Beaux Villages de la Terre", "Ciutats reials de Sardenya" i la "Conferència Permanent de les Ciutats Històriques de la Mediterrània".

Índex

Geografia física
Territori
Història

Cap de toro a l'interior de la domus de janas de la Roca elefantas

Prehistòria i història antiga
Història medieval

Geografia física

Territori

Castelsardo domina el centre del golf d'Asinara, a la regió històrica d'Anglona, al nord de Sardenya, en una successió de costes traquitiques rocoses amb petites cales, a excepció de la platja de Lu Bagnu. Gràcies a aquesta posició, la ciutat, a més d'estar exposada als vents, gaudeix d'una panoràmica única que recorre totes les costes del golf, incloses les de Còrsega.
L'illa de Molino i les roques Forani pertanyen al territori de Castelsardo.

Història

Cap de toro a l'interior de la domus de janas de la Roca elefantas

Prehistòria i història antiga

La posició particular, a més de l'existència de petits desembarcaments naturals, va contribuir sens dubte a l'elecció del lloc com a lloc d'antics assentaments pre-nuràgics i nuràgics per als quals s'estan realitzant estudis cada vegada més profunds també en relació amb la història de la Mediterrània. El jaciment va ser freqüentat en època romana del qual es conserven nombrosos testimonis[4]. En aquella època el desembarcament estava situat en una platja anomenada Fritum Janii (port de Janus) de la qual prové el nom del poble que hi va estar fins a finals de l'edat mitjana i l'actual nom del port i el turó de dalt, Frigiano.

Aquest desembarcament va servir com a port comercial per a la ciutat de Tibula, mai identificada amb certesa, però localitzada per alguns al territori de Castelsardo [4]. També hi va haver altres desembarcaments, com el portum granaticum (Lu Grannadu) i Cala Lagustina o Hostilia (Baia Ostina).

Història medieval

Amb la caiguda de l'Imperi Romà i la presa del poder pels diversos jutges, al llarg dels anys moltes terres van ser donades pels jutges turritani a diversos ordes monàstics.

El castell de Castelsardo

A pocs quilòmetres de distància es va fundar l'importantíssim monestir benedictí de Tergu, ara en estudi arqueològic, mentre que al turó de Frigiano ja hi havia un monestir probablement d'ermitans antonians, al voltant del qual s'agregava la població local, majoritàriament dispersa en brots rurals. Aquest centre d'agregació va perdre importància, per després convertir-se en un llatzeret, quan el 1102 es va fundar el castell de la família genovesa Doria, batejat castelgenovese, que no s'ha de confondre amb Castel Doria [5]. Es considera la data oficial de fundació del castell, però estudis posteriors indiquen com a data molt més probable el 1270, el període principal de fortificació feudal al nord de Sardenya.

Els habitants de la zona es van traslladar gradualment a l'interior de la fortalesa, equipada amb un desembarcament independent i nombrosos tancs per recollir aigua; També va ser important l'afluència de famílies corses i de ligúria[6]. Aquest va ser el naixement del país com encara el podem veure avui, malgrat la urbanització que va tenir lloc des de 1950 fins avui. Va ser, amb un breu parèntesi, la seu del Doria a Sardenya durant les diverses lluites per la possessió de l'illa que van provocar l'esgotament de totes les forces del camp. Començant pels Doria, passant pels Jutges d'Arborea de la família Cappai de Baux, tant és així que l'esposa de Brancaleone Doria, Eleonora D'Arborea, hi va viure durant anys, fins que els catalans, van sortir victoriosos dels últims conflictes, però després d'haver pagat un alt preu en termes de vides, diners i temps. Castelsardo va ser l'última ciutat de l'illa que va ser incorporada pel Regne Català de Sardenya, el 1448, el mateix any en què va rebre el nom de Ciutat Reial. [7] De les fronteres del Regne de Sardenya només va quedar fora de l'arxipèlag de La Maddalena, que va ser annexionat per Carlo Emanuele III de Savoia el 1767-69. [8]

Història moderna i contemporània

Retaule del Mestre de Castelsardo (segle XVI), catedral de Sant'Antonio Abate

La fortalesa, tal com va ser concebuda, va ser inexpugnable fins a l'arribada de les armes modernes. A partir de 1520 (la data no és certa) el poble va passar a anomenar-se Castellaragonès (Castelaragonès); mentrestant esdevingué bisbat, substituint així l'ara desapareguda Empúries, de la qual, però, conservà el nom; El 1586 s'inicià la construcció de la catedral. En la novel·la de Giulio Angioni titulada Le fiamme di Toledo, de 2006, l'autor escenifica, a les terrasses del castell, una llarga disputa teològica, probablement tenint lloc, cap al 1550, entre Gaspar Centelles, llavors governador del castell, i el jove magistrat càller Sigismondo Arquer: tots dos van acabar jutjats per heretgia a Catalunya en temps de Felip II. [9]

El 1767 Castelsardo, sota la dinastia Savoia, va assumir el seu nom actual durant el regnat de Carlo Emanuele III, però a diferència d'altres ciutats reials, com l'Alguer, Bosa, Càller, Oristano i Sàsser, va mantenir en el seu escut les barres catalanes del règim passat, en lloc de substituir-les per la creu de Savoia.

La ciutat va començar a perdre importància cap a la primera meitat del segle XIX, aixafada per terratinents massa autoritaris i per un empobriment de la vida cultural i social, l'única alternativa a les poques terres cultivables, a causa del progressiu distanciament de seminaristes, frares, el bisbe.

La pesta de finals de segle, va arribar amb un retard considerable respecte a la resta de l'illa, va completar la tasca condemnant el país al període més pobre de la seva història, superat gràcies als molts nens que van emigrar i després

van tornar, al finançament de les diverses administracions, a la indústria turística, sempre atents a llocs rics en mar, encant i història.

S'està duent a terme una adaptació de les infraestructures adequades per a la recepció d'un turisme atent i culte, així com una reactivació d'iniciatives culturals que inclouen, sobretot, la reurbanització de la biblioteca, recentment traslladada, juntament amb el preciós arxiu històric, en un palau situat prop del castell de Doria.

El campanar de la catedral

L'església de Santa Maria delle Grazie

La torre costanera de Frigiano

Símbols
L'escut i l'estendard de Castelsardo van ser concedits per decret del President de la República de 9 de febrer de 1994. [10]

"De blau, al castell d'argent, emmurallat en negre, fundat a la punta, obert del camp, el frontó sense merlets, castell equipat amb tres torres de tres al Guelph, la torre central més alta i ampla, rematada per la bandera bífida, de vermell, astatina de negre, carregada amb l'àguila de negre i ondulant a l'esquerra; tot sota el cap d'or, carregat amb quatre pals d'ornaments vermells i exteriors de l'Ajuntament, amb el lema Pax et bonum Rem Publicam – AD 1102 a sota.»

L'estendard és un drap truncat de blanc i vermell.

Honors

Títol de ciutat

«Títol de 1448 expedit per la Corona d'Aragó[10]»

Monuments i llocs d'interès

Arquitectura religiosa

la Co-Catedral de Sant'Antonio Abate, amb el retaule del mestre de Castelsardo i el campanar que culmina amb una cúpula de majòlica de diferents colors;
les criptes sota la co-catedral, en la qual es troba el bell museu "Maestro di Castelsardo";
l'església de Santa Maria delle Grazie amb la fusta negra;
el monestir benedictí, adquirit al patrimoni municipal i en procés de restauració, que acollirà el centre de documentació sobre la història de la ciutat reial;
l'episcopat, seu del bisbe d'Empúries des de 1503, restaurat;

Arquitectura civil

el palau doria;
el palau "La Loggia" (restaurat), palau cívic des de 1111 (la campana cívica porta aquesta data) i avui seu de l'Ajuntament;
el Palau Eleonora d'Arborea (restaurat), seu de representació de l'alcalde i seu de l'aparador telemàtic des del qual es pot començar amb visites guiades a l'antic poble;
la seu de l'arxiu històric, restaurada, amb un doble accés des de la Via Vittorio Emanuele i la Via Marconi.

Arquitectura militar

Tot el poble, construït sobre la roca i totalment envoltat de poderoses muralles (amb 17 torres, de les quals només tres de planta quadrada) està format per cases centenàries.

El castell de Doria de 1102, seu del renovat MIM (Museu del Teixit Mediterrani), el conjunt museístic més visitat de Sardenya, ha estat recentment objecte de treballs de restauració de les sales i mordenització museogràfica;
les muralles al mar i el camí sentinella (restaurat a la zona de Manganella, amb accés al mar "Mandracho del soccoro", des del qual es pot gaudir d'una esplèndida vista de tot el golf d'Asinara
s'ha recuperat el pont llevadís i la Porta Pisana, un dels dos accessos a la ciutat;

Jaciments arqueològics

Nuraghe Paddaju

Roca de l'Elefant.

Entre els jaciments arqueològics:

la Roca de l'Elefant, situada al km 4,3 de la SS 134 que porta a Sedini;
la muralla megalítica pre-nuràgica del mont Ossoni, prop de Multeddu;
el nuraghe Paddaju, a més de diversos altres nuraghi de difícil accés o encara en fase censal.
la torre de Frigiano

Societat
Demogràfic
Habitants censals[11]

Llengua i dialectes

Articles principals: Llengua sàsser, Llengua gallura i Llengua corsa

El castellanès es parla a la capital i al llogaret de Lu Bagnu. És una varietat de transició entre Gallura i Sàsser. Té una base morfològica i lèxica d'origen cors mentre que la sintaxi és compartida amb el sard. A nivell fonètic ha estat influenciat per la Ligúria medieval i més recentment per Sàsser. Al costat d'alguns arcaismes liguris que es remunten al domini de la Dòria, presenta un nombre important de paraules sard-logudoresi, així com d'origen català i castellà. Als llogarets de Multeddu, Peddra Sciolta i San Giovanni di Salasgiu es parla el dialecte de Sedini.

Religió

L'arcàngel Miquel del Mestre de Castelsardo

El poble acull la Confraria de Santa Croce que té la seva seu a l'Oratori de Santa Maria. La seva història continua ininterrompudament des de la seva fundació (segle XVI), així com el lliurament ininterromput de cançons i tècniques relacionades. La confraria, encara que composta per laics, és de caràcter religiós, i depèn directament del Bisbe, que té la facultat de legitimar el prior (que és elegit cada any) així com de dissoldre la pròpia confraria. Això es deu al fet que, havent estat durant llargs períodes l'únic centre d'agregació i afirmació social, molt sovint ha contribuït a la formació de grups de poder dins del país i la diòcesi, de vegades en obert contrast amb el mateix Bisbe.

Tradicions i folklore
L'esdeveniment més important i famós que caracteritza el país és el conjunt de ritus de la Setmana Santa. Hi ha una tradició centenària a Castelsardo, mantinguda per la Confraria de Santa Croce des del segle XVI. El dia més pintoresc i interessant és el lunissanti en què a més de diverses processons, es practica una peregrinació a la propera basílica de Tergu. L'esdeveniment és conegut arreu del món i la confraria és objecte d'estudi per part dels musicòlegs. Entre els esdeveniments menors, la festa del patró el 17 de gener, la processó al mar amb la Mare de Déu dels pescadors el 15 d'agost, la festa de Sant Joan el 24 de juny (costum que s'origina en els ritus pagans de principis d'estiu, en què els "cronos" i les "esposes" saltaven fogueres per parelles) ara gairebé completament en desús.

Cultura

Instrucció

Els serveis escolars inclouen: una escola integral amb escola bressol, l'escola primària "Maestro di Castelsardo", l'escola mitjana "Eleonora d'Arborea; hi ha una escola secundària científica i una llar d'infants.

Museus

Les sales del Castell, les criptes de la Catedral, el seminari episcopal i l'episcopi acullen interessants exposicions permanents i instal·lacions temàtiques. En concret, el Museu del Teixit Mediterrani, ubicat a l'interior del Castell de Doria, és, amb més de 100.000 visitants a l'any, el lloc cultural més visitat (incloent museus, nuraghi, zones arqueològiques) de Sardenya. Després d'un breu tancament per les obres de restauració, el Castell i el MIM (Museu del Teixit Mediterrani) han reobert amb una nova i més eficient gestió, una exposició museogràfica més moderna, per tal de registrar xifres de visitants, més de 120.000 a l'any.

Cuina

Típics de Castelsardo són tots els plats a base de peix, en particular les llagostes alla castellanese (amb una salsa feta amb ous de llamàntol), llagostes, crancs d'aranya, moll, zerri, peix San Pietro, eriçons de mar i marisc.

Esdeveniments

Es considera que val la pena revisar aquesta entrada o secció sobre el tema Esdeveniments.
Motiu: La secció, escrita en tons d'un flyer turístic, conté esdeveniments que s'han de verificar amb fonts de tercers que determinen la seva rellevància "almenys nacional". S'ha de restaurar tal com requereix Viquipèdia:Plantilla articles/Liquidació#Esdeveniments.

Uneix-te a la discussió i/o corregeix l'entrada.

El Crist Negre

Molt significatius també són els actes col·laterals organitzats per l'administració municipal amb motiu de la Setmana Santa, en concret el "Dilluns de Pasqua en Música", que se celebra als prats on les parets s'alcen cap al mar cap al pont llevadís es caracteritza en els últims anys especialment per artistes de jazz i pop, amb la participació, entre molts, de: Noemí, Tiromancino, Simone Cristicchi, Eugenio Finardi, Eugenio Bennato, Sergio Cammariere, Franca Masu, Paolo Fresu, Giuliano Sangiorgi, Giorgio Conte, Avion Travel, Jono Manson, Max Gazzè i Piero Marras.

En el passat ha acollit algunes edicions del prestigiós premi "Navicella Sardegna", una reproducció d'un bronze votiu

nuràgic, en plata, ofert i fet a mà pel mestre orfebre del Càller Bruno Busonera, per premiar els sards i no, que han donat prestigi a l'illa del món. Entre d'altres: Paolo Fresu, Caterina Murino, Vittorio Sgarbi, Giovanni Floris, Elisabetta Canalis, Nicola Lecca, Francesco Cossiga, Barbara Serra, Anna Tifu, Monsenyor Angelo Becciu, Valeria Marini, Salvatore Mereu, Maria Giacobbe, Flavio Manzoni, Bianca Berlinguer, Melissa Satta, Geppi Cucciari , Giorgio Porrà, Beppe Severgnini. Les primeres edicions del Premi es van celebrar a Càller mentre que les últimes es van celebrar a Porto Cervo i Porto Rotondo.

Altres esdeveniments importants se celebren al llarg de l'any, especialment a l'estiu, quan Castelsardo des del centre històric fins a les diverses places acull festivals de música de paraula, festivals literaris (Un'Isola in Rete), tertúlies, trobades literàries, representacions teatrals. Cal destacar, en concret, la nit de focs artificials prevista per a mitjans d'agost, quan a més de concerts, hi ha un suggerent castell de focs artificials que des de les terrasses del Castell omple el promontori de llums i colors i reflexos del mar del golf d'Asinara.

Economia
L'economia actual es basa principalment en el turisme, la construcció i la pesca. Pel que fa al comerç, el país està ben proveït de botigues de diversos sectors, entre els quals destaquen els d'artesania local. [12]

Infraestructures i transport
Carreteres
A Castelsardo acaba el S.S. 200 que connecta amb Sàsser, que es troba a 32 km. Des de Castelsardo comença el S.S. 134 que connecta amb Sedini i altres pobles més petits d'Anglona, mentre que el S.P. 90 condueix, amb una carretera panoràmica molt suggerent, a Santa Teresa di Gallura.

Ports

Marina

Castelsardo disposa d'un port esportiu amb més de 700 amarradors. El port de Castelsardo és un dels ports pilot del programa europeu Odyssea. Diverses activitats tenen la seva seu al port: vela, turisme pesquer, busseig i snorkel.

Mobilitat urbana
La ciutat disposa d'una línia d'autobusos que travessa el territori municipal des de la frontera amb el municipi de Sorso fins al municipi de Valledoria, passant per Peruledda, Lu Bagnu, el centre històric, Multeddu; també s'ha activat un servei d'autobús llançadora, que des de l'aparcament d'intercanvi, situat a prop de l'estadi municipal, condueix al centre històric, on hi ha una ZTL i la prohibició d'accés als autobusos turístics.

Administració

PeríodeAlcaldePartitCàrrecNotes

21 de novembre de 1993
9 de juny de 1996
Angelo Capula
"Heterogeni"
Alcalde
[13]

9 de juny de 1996
16 d'abril de 2000
Massimo Pinna
Llistes cíviques de centreesquerra
Alcalde
[14]

16 d'abril de 2000
8 maig 2005
Francesco Angelo Cuccureddu
Llista cívica
Alcalde
[15]

8 maig 2005
30 maig 2010
Francesco Angelo Cuccureddu
Llista cívica
Alcalde
[16]

30 maig 2010
25 maig 2014
Giovanni Matteo Santoni
Llista cívica "Seguim junts"
Alcalde
[17]

25 maig 2014
17 juny 2019
Angelo Francesco Cuccureddu
Llista cívica "Junts per créixer"
Alcalde
[18]

17 juny 2019
titular
Antoni Maria Capula
Llista cívica "Castelsardo Bé Comú"
Alcalde
[19]

Esport
Calci
Entre els més importants hi ha un equip que juga en el campionat autonòmic d'excel·lència:

La Unione Sportiva Dilettantistica és el principal equip de la ciutat.

L'empresa va jugar el campionat d'Excel·lència Regional acabant en 3a posició, però gràcies a les semifinals aconseguides a la Copa d'Itàlia va ser admesa al campionat de la Sèrie D. La temporada 2007-08 va jugar a la Sèrie D. A l'equip de Castelsardo també va jugar el conegut futbolista Antonio Langella.

Surf

A la platja d'Empúries (fracció de Lu Bagnu) està operatiu el Bulli Surf Club A.S.D., nascut el 2013. Compta amb esportistes a nivell nacional i internacional.

Instal·lacions esportives

Castelsardo disposa d'un estadi de gespa natural amb grades cobertes, en el qual juga l'equip de futbol local i també camps de futbol i bàsquet, voleibol, tennis.

Notes

^ Dades ISTAT - Població resident a 30 de juny de 2019.
^ Classificació sísmica (XLS), sobre rischi.protezionecivile.gov.it.
^ El terme Castel Sardo també s'utilitza per a una carretera que creua aquest municipi la carretera estatal 134 de Castel Sardo, així com per l'Autoritat Portuària [1][Enllaç trencat]
^ Salta a:un b Paolo Melis, antiguitats romanes del territori de Castelsardo (Sàsser)
^ Giuseppe Meloni, Casteldoria: processo per una resa, a Archivio Storico Sardo, XXXV, Càller, 1986.
^ LIVI C., La popolazione della Sardegna nel periodo aragonese, in Archivio Storico Sardo, vol. XXXIV, fasc. II, Càller, 1984, p. 95.
^ Francesco Cesare Casula, La Storia di Sardegna, Sassari, Carlo Delfino Editore, març de 1998, p. 389, ISBN 88-7741-760-9.
^ Francesco Cesare Casula, La Storia di Sardegna, Sassari, Carlo Delfino Editore, març de 1998, p. 464, ISBN 88-7741-760-9.
^ Giulio Angioni, Le fiamme di Toledo, Palerm, Sellerio, 2006, 265-281; Antonello Mattone, castellaragonès. Una ciutat fortalesa a la Mediterrània moderna (segles XVI-XVIII), a AA. VV. (editat per Antonello Mattone i Alessandro Soddu), Castelsardo. Novecento anni di Storia, Roma, Carocci, 2007, pp. 458–464
^ Salta a:un b Ciutat de Castelsardo, el araldicacivica.it. [Consulta: 16 setembre 2022].
^ Estadística I.Stat - ISTAT; [Consulta: 28-12-2012].
^ Atlante cartografico dell'artigianato, vol. 3, Roma, A.C.I., 1985, p. 21.
^ Municipal 21/11/1993, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 16 agost 2017].
^ Municipal 09/06/1996, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 16 agost 2017].
^ Municipal 16/04/2000, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 16 agost 2017].
^ Municipal 08/05/2005, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 16 agost 2017].
^ Municipal 30/05/2010, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 16 agost 2017].
^ Municipal 25/05/2014, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 16 agost 2017].
^ Municipal 17/06/2019, de elezionistorico.interno.gov.it, Ministeri de l'Interior. [Consulta: 12 abril 2020].

Bibliografia

Manlio Brigaglia, Salvatore Tola (a cura di), Dizionario storico-geografico dei Comuni della Sardegna, 1 (A-D), Sassari, Carlo Delfino editore, 2006, ISBN 88-7138-430-X.
Francesco Floris (ed.), Grande Enciclopedia della Sardegna, Sassari, Newton&ComptonEditori, 2007.
Giulio Angioni, Le fiamme di Toledo, Palerm, Sellerio, 2006.
Aa. VV. (editat per Antonello Mattone i Alessandro Soddu), Castelsardo. Novecento anni di Storia, Roma, Carocci, 2007.
Mauro Maxia, estudis sards-corsos. Dialectologia i història de la llengua entre les dues illes, 2 ^ ediz., Olbia, Taphros, 2010.
Mauro Maxia, Fonetica storica del gallurese e della altre varietà sardocorse, Olbia, Taphros, 2012.

Referències

Illa del Molino

Altres projectes

A Wikimedia Commons hi ha contingut multimèdia relatiu a: Castelsardo
Wikivoyage té informació turística relacionada amb Castelsardo

Enllaços externs

Pàgina web oficial, a comune.castelsardo.ss.it.
La targeta del municipi al portal de Comunes de la Regió de Sardenya, el comunas.it.

exposició

V · P · M

Municipis de la província de Sàsser

exposició

V · P · M

Ciutats reials de Sardenya

Control d'autoritats
VIAF (CA) 245132722 · LCCN (CA) nr97022310 · GND (DE) 4314183-3

Portal Sardenya: accedeix a articles de la Viquipèdia sobre Sardenya